

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните
Център за оценка на риска
по хранителната верига

ИНФОРМАЦИЯ

Оценка на риска при внос на ябълка (*Malus domestica*) от Босна и Херцеговина на територията на Европейския Съюз (ЕС)

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията¹, като „растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“.

Тази научна оценка обхваща риска от въвеждане на растения с „гол корен“² от *M. domestica*, присадени върху подложки от *M. domestica* или дива ябълка (*M. sylvestris*), внос от Босна и Херцеговина, като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Босна и Херцеговина.

Към този момент има данни за 56 карантинни вредителя в ЕС, за които се съобщава, че използват *M. domestica* и/или *M. sylvestris*, като растения гостоприемници.

От тези 56 карантинни вредителя, само един неприятел Огнен (бактериен) пригор (*Erwinia amylovora*) отговаря на трите критерия за допълнителна оценка (вредителят присъства в Босна и Херцеговина; *M. domestica* и/или *M. sylvestris* са гостоприемници на неприятеля и един или повече жизнени етапа от развитието на неприятеля протичат по него), поради което е бил избран за по-нататъшна оценка.

За некарантинните вредители в ЕС, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези некарантинни вредители, за които *M. domestica* и/или *M. sylvestris* са гостоприемници, са оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 година за изготвяне на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растения, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, *OJ L 323, 19.12.2018, стр. 10–15*

² Гол корен – растението не е поставено в саксия, вместо това през есента растението се взема от мястото на отглеждане, а почвата се отстранява от корените му.

Amber Green White

1618, гр. София, бул. „Цар Борис III“ № 136; тел. +359 2 427 30 56
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

- присъствие на вредителя в Босна и Херцеговина;
- вредителят отсъства или има ограничено разпространение (не повече от три държави-членки) в ЕС и е под официален контрол, поне в една от държавите-членки където присъства или всички доказателства за въвеждане са скорошни (не по-стари от 5 години);
- *M. domestica* и/или *M. sylvestris* са гостоприемници на неприятеля;
- един или повече жизнени етапа на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;
- вредителят може да окаже негативно влияние на територията на ЕС.

Към този момент няма вредители, които да отговарят на всичките пет критерия.

След задълбочен анализ на досието за *M. domestica*, Панелът PLH заключава, че един неприятел (*Erwinia amylovora*) е идентифициран като присъстващ в Босна и Херцеговина и считан за потенциално свързан с растения с единичен или сноп от „голи корени“ на *M. domestica*, внос от Босна и Херцеговина, поради което страната износител не отговаря на специфичните изисквания за сертификат по отношение на *E. amylovora*.

Значение за България

Огненият пригор (*Erwinia amylovora*) е икономически важно заболяване по овощните култури. У нас *E. amylovora* е открита през 1989 г., по дюля и круша в района на Пловдив.

Бактерията причиняваща огнен пригор напада цвета, листата, плодовете, клонките и стъблата на чувствителните растения. Заразените цветове покафеняват, увяхват и умират, а некротата се разпространява надолу по цветната дръжка и обхваща листата. Те стават тъмнокафяви до черни, завяхват, прилепват към инфектираните цветчета и остават по дърветата.

Засегнатите растителни части имат вид на опърлени от огън, откъдето идва името на болестта „огнен пригор“.

Гостоприемници на *E. amylovora* са: ябълка, круша, череша, вишня, праскова, дюля, бадем, слива, ягода и други³.

По данни от периодичният бюлетин на Българска агенция по безопасност за храните през юни 2023 г., в област Благоевград е отчетено нападение от първа степен (4 – 7 % нападнати леторасти). Единични повредени клонки са констатирани в област Кюстендил, а начало на поява и разпространение се наблюдава в област Пазарджик. От средата на месец май се наблюдава силен инфекционен фон на картотекирани масиви по ябълки и круши в област Пловдив.

³ Гостоприемници на *Erwinia amylovora* – <https://gd.eppo.int/taxon/ERWIAM/hosts>

През юли 2023 г., са наблюдавани масови прояви при круши в картотекирани площи в област Пловдив. При ябълките в област Благоевград е констатираната първа – втора степен на нападение с 7 – 15 % нападнати летораста. В област Кюстендил има 0 – 2 % повредени клонки.

В София-област са наблюдавани 2 – 5 % повредени летораста и плодове.

При обследване и съмнение за наличие на *E. amylovora*, и/или предполагаеми повреди от нея, е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи.

Ранното откриване би могло да помогне за управлението (обследване, прогноза и контрол) на този патоген в България.

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

<http://corhv.government.bg/>,

<https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Източници:

Commodity risk assessment of *Malus domestica* plants from Bosnia and Herzegovina, EFSA Journal 2023;21(10):8315 – <https://www.efsa.europa.eu/bg/efsajournal/pub/8315>

Периодичен бюлетин по растителна защита за юни 2023 –

<https://bfsa.egov.bg/wps/wcm/connect/bfsa.egov.bg/19113/5353fbdd-c261-4b3f-8ac6-98e22b8a9479/%D0%91%D1%8E%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BD+%D0%BF%D0%BE+%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%B0+%D0%B7%D0%B0%D1%89%D0%B8%D1%82%D0%B0+%D0%B7%D0%B0+%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BE%D0%B4%D0%B0+%D0%B4%D0%BE+30+%D1%8E%D0%BD%D0%B8+2022+%D0%B3..pdf?MOD=AJPERES&CVID=odw7J00>

Периодичен бюлетин по растителна защита за юли 2023 –

<https://bfsa.egov.bg/wps/wcm/connect/bfsa.egov.bg/19113/873b1489-2f5d-4880-8836-7e1015cd147c/%D0%91%D1%8E%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BD+%D1%8E%D0%BB%D0%B8.pdf?MOD=AJPERES&CVID=oCMHBEV>

Изготвил:

Николай Спасов, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

05.12.2023 г.